

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/134/2021
Identifikačné číslo spisu:	1516201921
Dátum vydania rozhodnutia:	24.05.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1516201921.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne N. K., narodenej XX. K. XXXX, D., Ž. XXXX/X, zastúpenej advokátskou kanceláriou LawService, s.r.o., Zvolen, Stráž 223, IČO: 36 861 723, proti žalovanej C. D., narodenej X. K. XXXX, Č. XX, zastúpenej advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Havlík advokátska kancelária s.r.o., Nitra, Damborského 13, IČO: 50 361 864, za účasti intervenienta na strane žalovanej - obchodnej spoločnosti MH Invest II, s. r. o., Bratislava, Trnavská cesta 100, IČO: 50 021 150, zastúpenej advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária REDANT s. r. o., Bratislava, Konventná 6, IČO: 53 682 581, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 10C/163/2016, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 31. marca 2020 sp. zn. 6Co/14/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná a intervenient na strane žalovanej majú voči žalobkyni nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 5. decembra 2018, č. k. 10C/163/2016-182 zamietol žalobu a rozhodol, že žalovaná má proti žalobkyni nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

1.1. Predmetom tohto konania je žaloba žalobkyne (v zmysle pripustenej zmeny žaloby), ktorou sa domáhala, aby súd určil, že bola spoluvlastníčkou nehnuteľností nachádzajúcich sa v kat. úz. A., obec R., okres R. a to pozemku registra "C" parc. č. XXX/XXX o výmere 682 m² ostatné plochy v podiele 1/6-ina, parc. č. XXX/XXX o výmere 1277 m² orná pôda v podiele 1/6-ina, parc. č. XXX/XX o výmere 441 m² ostatné plochy v podiele 1/6-ina, parc. č. XXX/X o výmere 38 m² ostatné plochy v podiele 1/3-ina, parc. č. XXX/XXX o výmere 53 m² ostatné plochy v podiele 1/3-ina, parc. č. XXX/XXX o výmere 151 m² ostatné plochy v podiele 1/3-ina, parc. č. XXX/XXX o výmere 299 m² ostatné plochy v podiele 1/3-ina, parc. č. XXX/XXX o výmere 1341 m² ostatné plochy v podiele 1/3-ina, parc. č. XXX/XXX o výmere 633 m² ostatné plochy v podiele 1/3-ina, parc. č. XXX/XXX o výmere 133 m² ostatné plochy v podiele 1/3-ina, parc. č. XXX/XXX o výmere 252 m² ostatné plochy

v podiele 1/3-ina, parc. č. XXX/XXX o výmere 2682 m² ostatné plochy v podiele 1/3-ina, parc. č. XXX/X o výmere 8 m² orná pôda v podiele 1/3-ina, parc. č. XXX/XXX o výmere 52 m² ostatné plochy v podiele 1/3-ina, parc. č. XXX/XXX o výmere 2949 m² ostatná plochy v podiele 1/2-ina, parc. č. XXX/XXX o výmere 1980 m² ostatné plochy v podiele 1/2-ina ku dňu ich vyvlastnenia na základe rozhodnutia o vyvlastnení z 18. augusta 2016 Okresného úradu Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky, č. OU-NR-OVBP2-2016/031897-32 v spojení s rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odbor štátnej stavebnej správy zo dňa 10. októbra 2016 č. 24731/2016/B624-SV/63515/Ho a je podielovou spoluvlastníčkou pozemku registra "E" parc. č. XXXX o výmere 1774 m² orná pôda k. ú. A., obec R., okres R. v podiele 1/2-ina a pozemku registra "E" parc. č. XXX/X o výmere 293 m² trvalý trávnatý porast v podiele 1/6 -ina.

1.2. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na § 137 písm. c) a § 228 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), § 39, § 39a, § 41, § 132 ods. 1 a 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OZ“), § 34 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „KZ“), § 6 ods. 6 zákona č. 258/2015 Z. z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 258/2015 Z. z.“), § 3 od. 5 zákona č. 175/1999 Z. z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy významných investícií a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 175/1999 Z. z.“). Súd sa v prvom rade zaoberal tým, či žalobkyňa má naliehavý právny záujem na požadovanom určení, ktorý žalovaná namietala. Žalobkyni žalobou v časti o určení, že ku dňu vyvlastnenia bola spoluvlastníčkou vyvlastnených pozemkov nejde o zmenu zápisu vlastníka v katastri nehnuteľností, ale o vyplatenie náhrady za vyvlastnenie. Pretože náhrada za vyvlastnenie bola do úschovy zložená na základe rozhodnutia súdu, nemôže žalobkyňa žalovať o plnenie a pretože náhrada nebola doposiaľ vyplatená a určení jej príjemcu je závislé od výsledku tohto súdneho konania, má žalobkyňa podľa súdu v tejto časti naliehavý právny záujem na určení, že bola ku dňu vyvlastnenia týchto pozemkov ich spoluvlastníčkou a takáto žaloba je aj prípustná. V časti určení, že žalobkyňa je podielovou spoluvlastníčkou pozemkov, ktoré neboli predané spoločnosti MH Invest s.r.o., MH Invest II s.r.o. a ani vyvlastnené je naliehavý právny záujem žalobkyne na požadovanom určení daný podľa § 34 ods. 1 KZ, pretože žalovaná, ktorá je zapísaná ako podielová spoluvlastníčka týchto nehnuteľností vlastnícke právo žalobkyne spochybňuje a žalobkyňa sa iným spôsobom nemôže domôcť svojich práv.

1.3. Dokazovaním bolo v spore preukázané, že strany sporu uzavreli kúpne zmluvy 11. júla 2015, na základe ktorých mala žalobkyňa nadobudnúť spoluvlastnícke podiely žalovanej k sporným pozemkom. Je všeobecne známe, že vláda Slovenskej republiky schválila 8. júla 2015 návrh na vydanie osvedčenia o významnej investícii. Štátu tým priamo zo zákona vzniklo podľa § 3 ods. 5 zákona č. 175/1999 Z. z. predkupné právo k sporným pozemkom s výnimkou parciel registra "E" parcelné číslo 1629 a 433/1. Vzhľadom na právnu podstatu predkupného práva a účel sledovaný zákonom č. 175/1999 Z. z., ktorým je zjednodušenie usporiadania vlastníckych vzťahov potrebných na prípravu stavieb, ktoré sú významnou investíciou z hľadiska celého hospodárstva Slovenskej republiky bola preto od vzniku tohto predkupného práva zmluvná voľnosť žalovanej obmedzená priamo zo zákona, pretože bola povinná ponúknuť pozemky prednostne štátu. Je nesporné, že štát si svoje predkupné právo voči žalovanej k týmto parcielám aj uplatnil, pretože spoločnosť, ktorej jediným spoločníkom je Ministerstvo hospodárstva SR ako kupujúci a žalovaná ako predávajúca uzavreli 10. februára 2016 kúpnu zmluvu, ktorej predmetom bol prevod spoluvlastníckych podielov žalovanej k týmto pozemkom. Pretože zákonné predkupné právo štátu bolo zmluvnými stranami kúpnych zmlúv z 11. júla 2015 obídene, sú zmluvy v týchto častiach absolútne neplatné podľa § 39 OZ. Žalobkyňa sa na základe zmlúv nemohla stať spoluvlastníčkou sporných pozemkov a tak ňou nemôže byť ani ku dňu ich vyvlastnenia a preto je žaloba v tejto časti nedôvodná.

1.4. K parcielám registra "E" parcelné číslo XXXX a parcelné číslo XXX/X predkupné právo štátu nevzniklo. Z vyjadrenia právneho zástupcu žalovanej, ktoré vychádza z vyjadrenia žalovanej, ktorý spôsob žalobkyňa nenamietala, mal súd preukázané, že kúpne zmluvy boli 11. júla 2015 uzavreté neštandardným spôsobom, ktorý je totožný s postupom v iných obdobných veciach, čo je súdu známe z iných konaní. Pretože žalovaná je fyzickou osobou, nepodnikateľom a súd mal z jej vyjadrenia za preukázané, že obe kúpne zmluvy s ňou boli zo strany žalobkyne uzavreté tak, že bola zneužitá jej

neskúsenosť, rozumová vyspelosť, dôverčivosť a ľahkomyselnosť, žalobkyňa si dala na ich základe poskytnúť plnenie, ktorého majetková hodnota je vzhľadom na vzájomné plnenie v hrubom nepomere, sú tieto kúpne zmluvy ako celok neplatné podľa § 39a OZ a aj podľa § 39 OZ, pretože svojím obsahom a účelom sa priečia dobrým mravom. Pretože žaloba žalobkyne nebola dôvodná ani v tejto časti, súd sa ďalšími námietkami strán sporu z dôvodu hospodárnosti konania nezaoberal a nevykonával ani dokazovanie navrhnuté na ich preukázanie. Na úspech žalobkyne v spore nemôžu mať z uvedených dôvodov vplyv ani výsledky prebiehajúcich správnych konaní, resp. súdnych konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutí správnych orgánov, ktoré neboli doposiaľ skončené.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“), na odvolanie žalobkyne, rozsudkom z 31. marca 2020 sp. zn. 6Co/14/2020 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2.1. Odvolací súd považoval závery súdu prvej inštancie, že kúpne zmluvy z 11. júla 2015 sú neplatné pre porušenie zákonného predkupného práva štátu podľa § 39 OZ (v časti nehnuteľností, ku ktorým vzniklo predkupné právo štátu) a tiež pre zneužitie neskúsenosti, rozumovej vyspelosti, dôverčivosti a ľahkomyselnosti žalovanej neplatné v zmysle § 39a OZ a aj podľa § 39 OZ pre rozpor s dobrými mravmi, za nepochybné a právne správne (v časti nehnuteľností, ku ktorým nevzniklo predkupné právo štátu). Odvolací súd k správnym právnym záverom súdu prvej inštancie navyše dodáva, že s ohľadom na vymedzenie predmetu konania, ktorým je určovacia žaloba o určenie, či tu právo je alebo nie je, bolo potrebné skúmať naliehavý právny záujem na takejto žalobe v zmysle § 137 písm. c) CSP a dospel k záveru o neexistencii naliehavého právneho záujmu, z ktorého dôvodu bolo potrebné žalobu žalobkyne zamietnuť.

2.2. Žalobkyňa nemá na požadovanom určení naliehavý právny záujem, pretože vzhľadom na vznik predkupného práva štátu pred vznikom vlastníckeho práva vkladom do katastra nehnuteľností (pričom predkupné právo štátu bolo následne uplatnené) nikdy nebola a ani nemohla byť zapísaná ako vlastníčka predmetných nehnuteľností žalobkyňa. Žalobkyňa nemôže nikdy nadobudnúť vlastnícke právo k predmetným pozemkom a rovnako nemôže byť ich vlastníkom ani ku dňu vyvlastnenia týchto pozemkov. Je nutné dodať, že naliehavý právny záujem na žalobkyňou požadovanom určení nie je v predmetnom prípade daný, pretože žalobkyňou požadované určenie by nemalo vplyv na zmenu aktuálne zapísaného vlastníka predmetných nehnuteľností, pretože žalobkyňa sa tohto určenia nedomáhala a žiadala určiť vlastnícke právo iba ku dňu vyvlastnenia. Aktuálny evidovaný vlastníč predmetné nehnuteľnosti nadobudol vyvlastnením v zmysle zákona č. 282/2015 Z. z. a nie je právnym nástupcom žalovanej. Z obsahu spisu vyplýva, že žalovaná ako predávajúca a spoločnosť MH Invest s. r. o. ako kupujúci uzatvorili dňa 10. februára 2016 kúpnu zmluvu č. 30203/5379/2015/A./007/3461, predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam (okrem parciel registra "E" parcelné číslo XXXX a parcelné číslo XXX/X) za kúpnu cenu 69 519,80 eura. Dňa 21. júna 2016 uzavrela spoločnosť MH Invest s.r.o. ako predávajúca a spoločnosť MH Invest II s.r.o. ako kupujúca kúpnu zmluvu č. 20160027, predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam. Z obsahu spisu tiež vyplýva, že Okresný úrad Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky rozhodnutím č. OU-NR-OVBP2-2016/031897-32 z 18. augusta. 2016 rozhodol o vyvlastnení vlastníckeho práva spoločnosti MH Invest II s.r.o. k tomuto pozemku v prospech spoločnosti MH Invest s.r.o. z uvedeného je nutné prijať záver, že žalovaná preto nie je ani pasívne legitimovaná, pretože v čase vyvlastnenia nebola vlastníčkou predmetných nehnuteľností. Aktuálny evidovaný vlastníč nehnuteľnosti nebol právnym nástupcom žalovanej. S ohľadom na uvedené skutočnosti je nutné uzavrieť, že samotný petit žaloby sa neviaže na odstránenie konkrétnej spornosti žalobkyňou uplatňovaného práva. Pre úplnosť odvolací súd len zvyrazňuje vo vzťahu k parcelám registra "E" parcelné číslo XXXX a parcelné číslo XXX/X, že súd prvej inštancie správne konštatoval, že k týmto parcelám predkupné právo štátu nevzniklo. V plnom rozsahu preberá za svoje vlastné odôvodnenie súdu prvej inštancie, v zmysle ustanovenia § 387 ods. 2 CSP, vzťahujúce sa ku konštatovaniu neplatnosti kúpnej zmluvy, predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva k týmto parcelám z dôvodov podľa § 39a Občianskeho zákonníka a aj podľa § 39 Občianskeho zákonníka, pretože svojím obsahom a účelom sa priečia dobrým mravom.

2.3. V závere odvolací súd pre úplnosť uviedol, že mal z obsahu žaloby, všetkých jej vyjadrení, preukázané, že žalobkyňa žalobu podala z dôvodu vyplatenia náhrady za vyvlastnený pozemok (okrem parciel registra "E" parcelné číslo XXXX a parcelné číslo XXX/X). Žalobkyňa odvodzovala svoj právny

záujem na danom určení práve rozhodnutím o vyvlastnení pozemkov a uložením náhrady do súdnej úschovy, ktorá nebola vyplatená z dôvodu prebiehajúcich súdnych konaní o vlastníctve pozemkov. Žalobkyňa uviedla, že náhrada za vyvlastnené pozemky bola zložená do úschovy na súde v konaní vedenom pod sp. zn. 12U/4/2016, ktorá skutočnosť nebola medzi stranami sporu sporná. Odvolací súd má zo svojej rozhodovacej činnosti vedomosť, že uznesením Okresného súdu Nitra z 26. marca 2019 pod č. k. 12U/4/2016-53 súd rozhodol o prijatí zložiteľa spoločnosti MH Invest s. r. o., pre príjemcu MH Invest II, s. r. o., do úschovy sumu 1 682 830,92 eura. Teda zložiteľ zložil zálohu v prospech konkrétneho príjemcu. Žalobkyňa v priebehu konania predložila súdu rozhodnutie o vyvlastnení v prospech spoločnosti MH Invest, s. r. o., z ktorého vyplýva, že za vyvlastnené pozemky patrí spoločnosti MH Invest II, s. r. o. náhrada podľa ust. § 4 ods. 3 zákona č. 282/2015 Z. z. Konanie o úschovách je upravené v siedmej hlave zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“), konania vo veciach notárskych úschov, v ust. § 359 CMP sú upravené súdne úschovy, u ktorých sa postupuje rovnako ako pri notárskych úschovách. V ust. § 335 a nasl. CMP upravuje konanie o námietkach proti vydaniu predmetu notárskej úschovy, zloženej na účely splnenia záväzku. Jedná sa o samostatnú časť konania, v ktorej súd nariaďuje pojednávanie za účelom zistenia oprávnenej osoby na vydanie predmetu úschovy, ak si jej vyplatenie uplatňuje. Z uvedeného vyplýva, že žalobkyňa sa môže domáhať nároku na vyplatenie náhrady za vyvlastnený pozemok v konaní o úschovách.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa, jeho prípustnosť odôvodnila § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. Žalobkyňa žiadala zrušiť rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátiť príslušnému súdu na ďalšie konanie. Žalobkyňa tiež žiadala o odklad právoplatnosti rozsudku odvolacieho súdu.

3.1. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP namietala, že záver súdu o nedostatku naliehavého záujmu je arbitrárny a odvolací súd posúdil vec podľa iných ustanovení ako prvoinštančný súd. Nesprávny procesný postup súdu spočíva jednak v nedostatku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia vyrovňavajúceho sa so všetkými podstatnými a relevantnými argumentmi. Tiež spočíva v tom, že v dôsledku nesprávneho právneho záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu bolo porušené právo žalobkyne na spravodlivý proces. Rovnako je nesprávnym procesný postup súdu, keď odvolací súd nevytvoril procesný priestor na vyjadrenie k dovtedy nepoužitým ustanoveniam právneho predpisu (naliehavý právny záujem, konanie o úschovách). Samotná argumentácia odvolacieho súdu je rozporná, keď závery o neexistencii naliehavého právneho záujmu sú odôvodňované meritórnymi závermi o predkupnom práve štátu a jeho následkoch. Žalobkyňa tiež spochybňovala zistený skutkový stav vo vzťahu k nevyvlastneným nehnuteľnostiam (najmä neprimeraná kúpna cena v kúpnych zmluvách z 11. júla 2015 a okolnosti, za ktorých boli uzavreté).

3.2. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu [ktoré nesprávne podradila pod ustanovenie § 421 ods. 1 písm. c) CSP, hoci ide o § 421 ods. 1 písm. a) CSP], keď stotožnil vecnoprávne a obligačnéprávné účinky kúpnej zmluvy. Odvolací súd sa podľa názoru žalobkyne odklonil od rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu Slovenskej republiky tým, že vo svojom rozhodnutí v podstate stotožnil vecnoprávne a obligačnéprávné účinky kúpnej zmluvy. To, že nedošlo k povoleniu vkladu znamená, že nenastali vecnoprávne účinky (vlastnícke právo nebolo zapísané do katastra). Uvedené skutočnosti však nebránia súdu skúmať, či nastali obligačnéprávné účinky zmluvy. Taktiež sa odvolací súd odklonil od ustálenej praxe v posudzovaní otázky následkov spojených s predkupným právom, ktorá hovorí, že následkom vecného predkupného práva nie je neplatnosť právneho úkonu ani dodatočná nemožnosť plnenia, osoba oprávnená z predkupného práva sa môže domáhať od nadobúdateľa, aby mu vec ponúkol na predaj, alebo jej zostane predkupné právo zachované. Poukázala na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“ alebo „NS SR“) sp. zn. 2Cdo/184/2005, 1Sžr/15/2012, 3Cdo/239/2012, 1Obdo/11/2011, 4Cdo/56/2009.

3.3. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP namietala posúdenie otázky pasívnej vecnej legitímácie žalovanej, odvolací súd dospel k záveru, že pokiaľ žaloba na určenie smeruje voči tomu, kto nie je aktuálne vedený v katastri, nie je žalovaná pasívne vecne legitimovaná. Je však potrebné sa vysporiadať s takou skutkovou situáciou, ak je v katastri zapísaná poznámka o

prebiehajúcim konaní v zmysle ustanovenia § 228 ods. 2 CSP, ktoré rozširuje právnu záväznosť aj na ďalšie subjekty, pretože hlavným argumentom pre označenie subjektov zapísaných v katastri je práve tá skutočnosť, aby rozhodnutie voči nim bolo právne záväzné. Ďalšou právnou otázkou je otázka posudzovania pasívnej vecnej legitímácie, či naliehavý právny záujem nenahrádza pasívnu vecnú legitímáciu ak existuje naliehavý právny záujem proti označenému žalovanému.

4. Žalovaná sa vo vyjadrení k dovolaniu stotožnila so skutkovým aj právnym názorom súdu prvej inštancie ako aj odvolacieho súdu. Dovolanie žalobkyne navrhla ako nedôvodné zamietnuť a žiadala priznať náhradu trov dovolacieho konania.

5. Po podaní dovolania oznámila obchodná spoločnosť MH Invest II, s. r. o. svoj vstup do konania ako intervenient na strane žalovanej, súd prvej inštancie uznesením z 23. marca 2021 sp. zn. 10C/163/2016 pripustil jej vstup do konania na strane žalovanej. V následnom písomnom vyjadrení k dovolaniu navrhovala, aby dovolací súd dovolanie žalobkyne ako nedôvodné zamietol a taktiež, aby nevyhovel návrhu na odklad právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na odôvodnenie uvedeného záveru dovolací súd uvádza nasledovné:

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

8. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

9. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

10. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

11. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrváva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

12. Dovolací súd považuje za prospešné opakovane pripomínať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený

prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), avšak len pri dovolacom dôvode (vade zmätočnosti) v zmysle § 420 písm. f) CSP, nie pri dovolacom dôvode v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

13. V dôsledku spomenutej viazanosti (§ 440 CSP) dovolací súd neprejednáva (ex officio) dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatnený dovolací dôvod; ide o posilnenie dispozičného princípu v dovolacom konaní (deetatizáciu dovolania), pri plnom rešpektovaní autonómie a zodpovednosti dovolateľa, pri rozhodovaní o tom, či podá dovolanie, aký dovolací dôvod uplatní a akým spôsobom ho vymedzí. S tým súvisí aj procesná pasívnosť odvolacieho súdu, ktorý pri prípadných vadách dovolania tieto pri riadnom zastúpení dovolateľa nenapráva.

14. Dovolací súd konštatuje aj to, že dovolacie konanie má od účinnosti Civilného sporového poriadku povahu typického „advokátskeho procesu“, a to nielen vzhľadom na znenie sporového poriadku. Spracovaniu dovolania a celkovej kvalite zastupovania dovolateľa musí advokát, dovolateľ, ktorý má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, ale aj zamestnanec dovolateľa, ktorý je právnická osoba nevyhnutne venovať zvýšenú pozornosť. Dovolací proces je v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou podstatne rigoróznejší a odborne náročnejší. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je teda podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435 CSP), a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

15. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

K dovolaciemu dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP:

16. Žalobkyňa vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16.1. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03). Podstatou práva na

spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na neustrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

16.2. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k dovolateľkou namietanej procesnej vade.

16.3. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

16.4. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

17. Žalobkyňa vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietala nepreskúmateľnosť a arbitrárnosť odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, nedostatočne zistený skutkový stav, nesprávne právne posúdenie a rovnako vzniesla námietku týkajúcu sa porušenia § 382 CSP odvolacím súdom.

17.1. Z viacerých rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva a z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že nedostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia je porušením ústavou a Dohovorom garantovaného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces. A to z viacerých aspektov dotýkajúcich sa kvalitatívnej stránky odôvodňovania súdnych rozhodnutí.

17.2. Z čiastkových analýz doterajšej judikatúry možno vyvodiť niektoré nasledujúce požiadavky na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré by mal súd v odôvodnení svojho rozhodnutia rešpektovať. Medzi tieto možno zaradiť požiadavky o zákaze vnútornej rozpornosti argumentácie (požiadavka relevantnosti, jasnosti, presnosti a konkrétnosti argumentu), povinnosť odôvodniť odklon od existujúcej judikatúry, povinnosť „vyrovnať sa“ s ústavnoprávnym argumentom a názormi právnej vedy, možnosti odvolacieho súdu prevziať argumenty prvostupňového súdu a iné.

17.3. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Prvoinštančné a odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09). Odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie v spojení s odôvodnením dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP. V odôvodnení svojich rozhodnutí súdy oboch nižších inštancií popísali obsah podstatných skutkových tvrdení strán a dôkazov vykonaných v konaní, uviedli, z ktorých dôkazov vychádzali a ako ich vyhodnotili, zároveň citovali ustanovenia, ktoré aplikovali, a z ktorých vyvodili svoje právne závery. Odôvodnenie odvolacieho súdu sa vyporadúva so všetkými podstatnými rozhodujúcimi skutočnosťami. Jeho myšlienkový postup je v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky rozhodujúce skutočnosti zZ odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že závery súdu prvej inštancie považuje za nepochybné a právne správne v časti, v ktorej podľa § 39 OZ boli neplatné kúpne zmluvy z 11. júla 2012 pre obidenie predkupného práva štátu (bod 18. rozsudku odvolacieho súdu). Odvolací súd v bodoch 25. a 26. skonštatoval, že v tomto spore žalobkyňa nemala ani naliehavý právny záujem, pretože vzhľadom na vznik predkupného práva štátu pred vznikom vlastníckeho práva vkladom do katastra nehnuteľností nikdy nebola a ani nemohla byť zapísaná ako vlastníčka vyvlastnených nehnuteľností a takisto nebola žalovaná ani pasívne vecne legitimovaná, pretože v čase vyvlastnenia nebola vlastníčkou predmetných

nehnuteľností. Žalobkyňa sa môže domáhať nároku na vyplatenie náhrady za vyvlastnený pozemok v konaní o úschovách. Tým, že odvolací súd záverom v napadnutom rozsudku akcentoval, že dôvodom zamietnutia žaloby v prejednávanej veci boli jednak dôvody vyjadrené v rozsudku súdu prvej inštancie a tiež nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení na strane žalobkyne, žalobkyňou vytýkaná vada zmätočnosti ohľadne formulovaného odôvodnenia rozsudku o nedostatku naliehavého právneho záujmu aj meritórnymi závermi o dodatočnej nemožnosti plnenia, neodôvodňuje, čo do intenzity zásah do procesných práv žalobkyne ani záver, že bolo porušené právo žalobkyne na spravodlivý proces. V druhej časti žalobkyňou vymedzeného petitu (týkajúceho sa nehnuteľností, ktoré neboli predmetom kúpnej zmluvy medzi žalovaným a MH Invest, s.r.o. z 10. februára 2016, a ktoré zostali vo vlastníctve žalovanej) sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil s právnym názorom súdu prvej inštancie, kúpna zmluva so žalovanou, fyzickou osobou, nepodnikateľom bola zo strany žalobkyne uzavretá tak, že bola zneužitá jeho neskúsenosť, rozumová vyspelosť, dôveryčivosť a ľahkomyselnosť. Žalobkyňa si dala na jej základe poskytnúť plnenie, ktorého majetková hodnota je vzhľadom na vzájomné plnenie v hrubom nepomere, čo zakladá dôvod neplatnosti podľa § 39a aj podľa § 39 OZ, pretože zmluva svojim obsahom a účelom sa priecila dobrým mravom.

17.4. Za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa. Najvyšší súd tiež poukazuje na to, že z práva na spravodlivý súdny proces pre procesnú stranu (účastníka konania) nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej voľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

17.5. K prípadnej nespokojnosti dovolateľky s tým, ako súdy postupovali v procese obstarávania skutkových podkladov pre rozhodnutie a tiež ako vyhodnotili niektoré dôkazy [napr. o (ne)primeranosti kúpnej ceny v kúpnych zmluvách z 11. júla 2012], vec prejednávajúci senát dovolacieho súdu pripomína, že už podľa predchádzajúcej právnej úpravy nebolo dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (a zakladajúcim prípustnosť dovolania) nedostatočné zistenie skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého z dôkazov (R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993 a 1Cdo/85/2010, 2Cdo/29/2011, 3Cdo/268/2012, 3Cdo/108/2016, 2Cdo/130/2011, 5Cdo/244/2011, 6Cdo/185/2011, 7Cdo/38/2012). Súčasná právna úprava na takomto názore zotrvala (v súvislosti s tým pozri 2Cdo/159/2017, 3Cdo/59/2017, 5Cdo/47/2017, 7Cdo/42/2017, 9Cdo/86/2020, 9Cdo/170/2020).

17.6. Dovolateľka vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP ďalej namietala, že v dôsledku nesprávneho právneho záveru odvolacieho súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu, bolo porušené jej právo na spravodlivý proces. Dovolací súd k tomu uvádza, že už podľa predchádzajúcej procesnej úpravy dospel najvyšší súd k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením veci (viď R 54/2012 a tiež 1Cdo/62/2010, 2Cdo/97/2010, 3Cdo/53/2011, 4Cdo/68/2011, 5Cdo/44/2011, 7Cdo/26/2010, 8ECdo/170/2014). Podľa právneho názoru najvyššieho súdu nie je ani v súčasnosti (po 1. júli 2016) žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť strany civilného sporového konania uskutočňovať jej patriace procesné oprávnenia. Na tom, že ani prípadné nesprávne právne posúdenie veci nezakladá dovolateľom tvrdenú vadu zmätočnosti, zotrval aj judikát R 24/2017 a tiež viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018, 9Cdo/86/2020).

18. Napokon dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP žalobkyňa spája s námietkou týkajúcou sa porušenia § 382 CSP odvolacím súdom.

19. Podľa § 382 CSP ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

20. Účelom tohto ustanovenia je predchádzať vydávaniu prekvapivých rozhodnutí. Pri aplikácii tohto ustanovenia odvolací súd vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princíпов právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty. Výzva odvolacieho súdu je plnením osobitného druhu, tzv. manuálnej povinnosti odvolacieho súdu, jej podstatou je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom, t. j. zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania, čo je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 zákona č. 460/1992 Zb. Ústavy Slovenskej republiky.

21. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných ustanoveniach všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní nebolo použité.

22. Žalobkyňa konkrétne odvolaciemu súdu vytýka, že nebola zo strany odvolacieho súdu upozornená (§ 382 CSP) na to, že ním uplatnený nárok bude odlišne právne posudzovať, čo sa týka nedostatku naliehavého právneho záujmu ako aj k ustanoveniam CMP. Odvolací súd posudzoval podľa jej názoru vec podľa iných ustanovení, ako súd prvej inštancie bez toho, aby žalobkyni vytvoril procesný priestor na vyjadrenie.

22.1. Podľa názoru dovolacieho súdu po zhodnotení právneho posúdenia súdov nižších inštancií je vylúčené, aby odvolací súd založil svoje rozhodnutie na inom všeobecne záväznom právnom predpise ako súd prvej inštancie. Odvolací súd totiž spor neposudzoval podľa iných ustanovení zákona a na vec nesubsumoval také ustanovenia všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní vecí súdom prvej inštancie neboli použité. Oba sudy pri posudzovaní podmienky naliehavého právneho záujmu na vec aplikovali identické ustanovenie právneho predpisu [§ 137 písm. c) CSP], odvolací súd vychádzal zo zisteného skutkového stavu vecí súdom prvej inštancie, preto rozsudok odvolacieho súdu v danom aspekte nemohol byť pre dovolateľku prekvapivým. Iba odlišná interpretácia identického zákonného ustanovenia aplikovaného na zhodnom skutkovom základe nemôže spôsobiť prekvapivosť rozhodnutia (III. ÚS 52/2019, ZNaU 12/2020). V okolnostiach konkrétneho prípadu nebolo potrebné, aby odvolací súd pristupoval k splneniu tzv. manuálnej (poučovacej) povinnosti vyplývajúcej z § 382 CSP. S poukazom na uvedené nemohlo dôjsť k procesnej vade konania uvedenej v § 420 písm. f) CSP a porušeniu práva žalobkyne na spravodlivý súdny proces.

23. Na základe vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobkyne nie je v tejto časti podľa § 420 písm. f) CSP prípustné, preto dovolanie v tejto časti ako neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

K dovolaciemu dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP:

24. Dovolateľka prípustnosť svojho dovolania uplatnila v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, k čomu dovolací súd poznamenáva:

25. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

26. Relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP je právna (nie skutková) otázka, na ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu. Musí ísť pritom o takú právnu otázku, ktorá bola podľa názoru dovolateľa odvolacím súdom vyriešená nesprávne (porovnaj § 432 ods. 1 CSP) a pri ktorej - s prihliadnutím na individuálne okolnosti veci (prípadu) - zároveň platí, že ak by bola vyriešená správne, sudy by nevyhnutne rozhodli inak, pre dovolateľa priaznivejším spôsobom.

27. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie

skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

28. Dovolateľka v súvislosti s dovolacím dôvodom v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP v dovolaní namietala, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej praxe dovolacieho súdu v prípade riešenia 1/ právnej otázky „vecnoprávnych a záväzkovoprávnych účinkov zmluvy“, ako aj 2/ otázky „následkov spojených s porušením predkupného práva“, a to v prípade oboch otázok, ako vyplýva z ich nastolenia dovolateľkou, vo vzťahu k otázke neplatnosti kúpnej zmluvy ako právneho úkonu.

28.1. Dovolateľka v dovolaní vo vzťahu k namietaným otázkam nesprávneho právneho posúdenia odvolacím súdom uviedla, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a poukázala na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/184/2005, 1Sžr/15/2012, 3Cdo/239/2012, 1Obdo/11/2011, 4Cdo/56/2009.

28.2. Vzhľadom na formuláciu vymedzených právnych otázok žalobkyňou a jej namietanie, že: „odvolací súd sa odklonil od rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu, keď stotožnil vecnoprávne a obligačné účinky kúpnej zmluvy. To, že nedošlo k povoleniu vkladu znamená, že nenastali vecnoprávne účinky (vlastnícke právo nebolo zapísané do katastra). Uvedené skutočnosti však nebránia skúmať, či nastali obligačné účinky zmluvy. ... Odvolací súd sa pri posudzovaní právnej otázky následkov spojených s predkupným právom odchýlil od ustálenej praxe, ktorá jednoznačne hovorí o tom, že následkom vecného predkupného práva nie je neplatnosť právneho úkonu, osoba oprávnená z predkupného práva sa môže domáhať od nadobúdateľa, aby mu vec ponúkol na predaj, alebo jej zostane predkupné právo zachované (§ 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka).“, dospel odvolací súd k záveru, že tieto otázky nekorešpondujú s právnym posúdením, na ktorom bolo založené dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. V posudzovanom prípade odvolací súd považoval rozsudok súdu prvej inštancie za vecne správny z dôvodu, z ktorého ho aj potvrdil a ďalej dospel aj k právnemu záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení na strane žalobkyne, čo samo o sebe postačuje na zamietnutie jej žaloby.

28.3. V dovolaní žalobkyňou namietané právne posúdenie týkajúce sa vyriešenia ňou vymedzených právnych otázok, by mohlo mať znaky relevantné v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP iba vtedy, ak by výsledok riešenia týchto otázok (posúdenia a vyhodnotenia) predstavoval jediný a výlučný dôvod, pre ktorý bolo v spore rozhodnuté v jej neprospech. Vo vzťahu k nedostatku naliehavého právneho záujmu tak ako ho definoval odvolací súd však nastolené právne otázky o vecnoprávnych alebo obligačných účinkoch kúpnych zmlúv uzavretých medzi žalovanou a žalobkyňou ani o následkoch porušenia predkupného práva štátu neboli rozhodnými. Išlo o otázky smerujúce k vecnej opodstatnenosti žaloby (že žalobkyňa svedčilo vlastnícke právo), nie však aj k podmienke prípustnosti určovacej žaloby v zmysle § 137 písm. c) CSP, pre ktorú odvolací súd žalobu zamietol.

28.4. S poukazom na uvedené dospel odvolací súd k záveru, že v dovolaní absentuje také vymedzenie právnych otázok, od vyriešenia, ktorých reálne záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu; v dôsledku čoho prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP nevyplyva.

K dovolaciemu dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP:

29. Žalobkyňa v dovolaní ďalej výslovne uvádza, že prípustnosť svojho dovolania vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

29.1. Posudzujúc dovolanie podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) za otázku v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu doposiaľ neriešenú [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP] žalobkyňa označila: a/ „posúdenie otázky za situácie, ak je v katastri zapísaná poznámka o prebiehajúcom konaní podľa § 228 ods. 2 CSP, ktorá rozširuje právnu záväznosť na ďalšie subjekty, pretože hlavným argumentom pre označenie subjektov zapísaných v katastri je práve tá skutočnosť, aby rozhodnutie voči nim bolo právne záväzné“; b/ „otázka posudzovania pasívnej vecnej legítimácie pri určovacích žalobách, či naliehavý právny záujem nenahrádza pasívnu vecnú legítimáciu, ak existuje naliehavý právny záujem proti žalovanej“.

30. Vzhľadom na skutočnosť, že obe žalobkyňou vymedzené právne otázky sa týkajú naliehavého právneho záujmu a navzájom obsahovo súvisia, odvolací súd k obojmu uvádza nasledovné.

31. Relevanciu podľa § 421 ods. 1 CSP má právna otázka (nie skutková) otázka, na ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu. Musí ísť pritom o takú právnu otázku, ktorá bola podľa názoru dovolateľa odvolacím súdom vyriešená nesprávne (porovnaj § 432 ods. 1 CSP) a pri ktorej - s prihliadnutím na individuálne okolnosti veci (prípadu) - zároveň platí, že ak by bola vyriešená správne, súdy by nevyhnutne rozhodli inak, pre dovolateľa priaznivejším spôsobom.

32. Dovolací súd je viazaný iba vymedzením dovolacieho dôvodu a právnou otázkou, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti riešenia (§ 421) táto otázka spadá.

33. Vzhľadom na formuláciu žalobkyňou vymedzených právnych otázok v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolací súd dospel k záveru, že tieto nekorešpondujú s právnou otázkou, od vyriešenia ktorej záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a to z nasledovných dôvodov.

34. Vo vzťahu k ustanoveniu § 228 ods. 2 CSP je dovolací súd toho názoru, že poznámka o prebiehajúcom konaní síce pôsobí aj voči neskorším nadobúdateľom nehnuteľnosti a prioritne má upozorňovať na to, že v prebiehajúcom konaní môže byť určené vlastnícke právo osoby, ktorá si dala poznámku zapísať a prípadné pozitívne rozhodnutie sa bude vzťahovať aj na neskorších vlastníkov; v tomto spore však žalobkyňa nežiada dosiahnutie zápisu jej osoby do katastra nehnuteľností ako vlastníka, ale po pripustení zmeny žaloby naliehavý právny záujem odôvodňovala rozhodnutím o vyvlastnení pozemku a jej nároku na vyplatenie náhrady za vyvlastnenie. Platí pritom, že poznámka má význam iba vtedy, ak dôjde na základe rozhodnutia k zápisu nového vlastníka do katastra nehnuteľností, čo ale nie je tento prípad. Za predpokladu, že žalobkyňa nemá na požadovanom určení naliehavý právny záujem, potom podľa ustálenej judikatúry nie je potrebné sa vecou samou zaoberať ani riešiť vzťah zápisu na základe súdneho rozhodnutia do katastra voči ďalším (neskorším) nadobúdateľom.

35. Dovolací súd na základe ním vykonaného prieskumu v databáze rozhodnutí najvyššieho súdu („iura novit curia“ I. ÚS 51/2020, III. ÚS 289/2017) zistil, že dovolateľkou nastolená otázka ohľadne vzájomného vzťahu naliehavého právneho záujmu a vecnej legitimácie dovolacím súdom už riešená bola vo viacerých rozhodnutiach. Súdna prax sa ustálila jednoznačne v názore, že naliehavý právny záujem a vecná legitimácia môžu byť úzko prepojené, ale zároveň sa jedná o dve rôzne podmienky úspešnosti určovacích žalôb.

36. Podmienkou procesnej prípustnosti určovacej žaloby je právny záujem na požadovanom určení, na skúmaní ktorého súdy nižších inštancií založili svoje rozhodnutie. Právny záujem procesnej prípustnosti určovacej žaloby musí byť naliehavý. Žalobca má naliehavý právny záujem na určení, či tu právo je, alebo nie je vtedy, ak je tvrdené právo neisté alebo ohrozené za predpokladu, že vyhovujúcim určovacím rozsudkom možno túto neistotu alebo ohrozenie odstrániť (R 17/1972).

37. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva. Procesná povinnosť preukázať, že v čase rozhodovania súdu je naliehavý právny záujem na určení právneho vzťahu alebo práva, zaťažuje toho, kto sa tohto určenia domáha (žalobcu). Pokiaľ chce žalobca osvedčiť svoj naliehavý právny záujem, musí na jednej strane poukázať na určité skutkové okolnosti vedúce k sporu medzi stranami a k potrebe určiť súdom, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, na druhej strane vysvetliť, že práve podaná žaloba je procesne vhodným nástrojom, ktorý rieši (odstraňuje neistotu vzťahu sporových strán alebo vytvára pevný základ pre jeho usporiadanie). Rešpektujúc zásadu hospodárnosti konania sa súd musí zaoberať otázkou existencie naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe už po začatí konania, pričom naliehavý právny záujem na požadovanom určení musí byť daný aj v čase rozhodovania (napr. sp. zn. 5Cdo/264/2007, 5Cdo/31/2011, 4Cdo/111/2008).

38. Naliehavý právny záujem nie je daný, ak sa petit žaloby, jej skutkové tvrdenia a právne hodnotenie neviažu na odstránenie konkrétnej spornosti žalobcom uplatneného práva (R 22/2017).

39. Vecnou legitímáciou sa rozumie stav vyplývajúci z hmotného práva. Vecne legitimovaným je ten, kto je subjektom hmotnoprávneho vzťahu, o ktorom sa v procese rozhoduje. Všeobecne možno uviesť, že vecnou legitímáciou treba rozumieť stav vyplývajúci z hmotného práva, kedy jeden účastník občianskeho súdneho konania (navrhovateľ) je subjektom hmotnoprávneho oprávnenia, o ktoré v konaní ide (je aktívne vecne legitimovaný) a účastník na opačnej procesnej strane (odporca) je subjektom hmotnoprávnej povinnosti (je pasívne vecne legitimovaný). V konaní o určenie, či tu právny vzťah alebo právo, je či nie je, má vecnú legitímáciu ten, kto je účastníkom právneho vzťahu alebo práva, o ktoré v konaní ide, alebo ten, koho právnej sféry sa sporný právny vzťah alebo spoločné právo týka. Vecnú legitímáciu v konaní o určenie, či tu právny vzťah alebo právo je či nie je, nemajú výlučne len tí, ktorí sú účastníkmi sporného vzťahu alebo práva; prípustné je tiež určenie právneho vzťahu alebo práva, ktorých sa navrhovateľ z hľadiska hmotného práva nezúčastnil, ak sa takto právny vzťah alebo právo dotýka jeho právnej sféry a ním požadované určenie preto môže ovplyvniť jeho právne postavenie (sp. zn. 3Cdo/51/2009).

39.1. Pasívne legitimovanou stranou v spore o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti je ten, kto je zapísaný v katastri nehnuteľností ako vlastník, ak sa nepreukáže opak (§ 70 ods. 1 Katastrálneho zákona). Odvolací súd (nad rámec konštatovania, že naliehavý právny záujem na požadovanom určení nie je daný) dospel k právnomu záveru, že žalovaná, keďže v čase vyvlastnenia nebola vlastníčkou nehnuteľnosti, nie je v konaní ani pasívne vecne legitimovaná.

40. Odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozsudku akcentoval, že primárnym dôvodom zamietnutia žaloby v prejednávanej veci bol nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení na strane žalobkyne s odôvodnením, že žalobkyňou požadované určenie by nemalo vplyv na zmenu aktuálne zapísaného vlastníka predmetných nehnuteľností, pretože žalobkyňa sa tohto určenia nedomáhala a žiadala určiť vlastnícke právo iba ku dňu vyvlastnenia. V danom prípade v pomeroch medzi žalobkyňou a žalovanou neexistuje spornosť vlastníckeho práva, lebo žalovaná nie je aktuálnou vlastníčkou, nebola ňou ani v čase vyvlastnenia a preto vo vzťahu k žalovanej žalobkyňa nemá na požadovanom určení naliehavý právny záujem. Ak sa zamietajúca žaloba pre nedostatok naliehavého právneho záujmu, nie je nevyhnutné súčasne sa zaoberať žalobou vo veci samej (napr. sp. zn. 1Cdo/26/07, 1Cdo/91/06, 2Cdo/231/07). Vychádzal z toho, že aktuálne evidovaný vlastník predmetné nehnuteľnosti nadobudol vyvlastnením v zmysle zákona č. 282/2015 Z.z. a nie je právnym nástupcom žalovanej, z čoho náležitým spôsobom vyvodil, že samotný petit žaloby sa neviaže na odstránenie konkrétnej spornosti žalobkyňou uplatňovaného práva. Takto nastolená právna otázka nie je spôsobilá byť podkladom pre vyslovenie prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

41. Rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/134/2020, ktorý bol vydaný v obdobnej právnej veci, prešiel testom ústavnosti (sp. zn. III. ÚS 117/2022), keď Ústavný súd Slovenskej republiky v konaní o ústavnej sťažnosti uviedol, že zamietnutie sťažovateľovej žaloby nepredstavovalo odopretie spravodlivosti v podobe neochoty súdov konajúcich o jeho určovacej žalobe zaoberať sa zodpovedajúcou vecnou argumentáciou a zaujal k nej decízne stanovisko že „... zamietnutie sťažovateľovej určovacej žaloby nie je záverom o tom, že mu nesvedčí právo na vyplatenie náhrady za vyvlastnenie, ale len dôsledkom toho, že sťažovateľ na presadzovanie tohto svojho hmotného práva zvolil neadekvátnu procesnú formu- žalobu o určenie vlastníckeho práva k dotknutej nehnuteľnosti.“ Neadekvátnosť zvolenej formy žaloby (zvlášť určovacej) naráža nie len na podmienku jej vecnej opodstatnenosti ale aj na podmienku naliehavého právneho záujmu na jej podaní. Dovolací súd tu odkazuje na rozhodnutia dovolacieho súdu sp.zn. 4Cdo/134/2020, 4Cdo/305/2021, 7Cdo/104/2021, 1Cdo/36/2020, 9Cdo/105/2021 v sporoch obdobnej povahy (rovnakej skutkovej a právnej stránky vecí, odlišných subjektov).

42. So zreteľom na uvedené dospel dovolací súd k záveru, že v dovolaní absentuje také vymedzenie právnych otázok, od vyriešenia ktorých reálne záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu; v dôsledku čoho prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP nevyplýva.

43. Z týchto dôvodov dovolací súd dovolanie žalobkyne v časti, v ktorej namietala vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP ako neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c) CSP a v časti, v ktorej namietala nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP dovolanie odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, v ktorom dovolací dôvod nie je vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

44. Podľa § 444 ods. 2 CSP, ak nejde o rozhodnutie, ktoré ukladá povinnosť plniť, dovolací súd môže na návrh odložiť jeho právoplatnosť, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa; ustanovenie § 230 tým nie je dotknuté.

44.1. Dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre odklad právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 2 CSP, a preto v súlade s ustálenou súdnou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie (4Cdo/144/2019, 4Cdo/108/2019, 9Cdo/126/2020).

45. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 CSP tak, že úspešnej žalovanej priznal nárok na ich náhradu, keď výsledok dovolacieho konania obdobný jeho zastaveniu zavinila žalobkyňa (§ 256 ods. 1 CSP).

46. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.